

man havde et Sted i Lovgivningen, som tillod Sognekommuner at tage Sten, lige saa godt som det tillades Jærnbanernes Bestyrelse og Amtskommunerne at ekspropriere Sten. Jeg tror, at der er et Hul i vor Lovgivning, og at dette endnu den Dag i Dag eksisterer ved en Forglemmelse.

Mit Hovedformaal med Indbringelsen af dette Forslag er, at Kommunerne maa faa den samme Ret til at erhverve Vejfyld ved Ekspropriation, som Landevejenes og Jærnbanernes Bestyrelse allerede nu er i Besiddelse af. Men jeg har ikke villet, at Kommunerne skulde have denne Ret under samme Erstatningsbestemmelse, som Amtskommunerne og Jærnbanernes Bestyrelse har. Med Hensyn til Erstatningen forholder det sig jo saaledes, at for Grus skal der ikke gives nogen Erstatning, idet det hedder i Forordningen af 1793, at det skal leveres uden Betaling. Jeg har ikke kunnet finde nogen senere Bestemmelse, som paa-byder en saadan Erstatning for Borttagelsen af Grus. Derimod have vi med Hensyn til Borttagelsen af Sten de Bestemmelser, at naar Sognekommunerne ekspropriere Sten til deres Veje, Broer og Stenkister, skulde de erstattes fuldt ud. Ifølge Lov af 15de Maj 1868 skal Jærnbanebestyrelsen erstatte de Sten, som tages til Jærnbanerne, derimod har jeg ikke kunnet finde nogen Bestemmelse om, at Amtskommunerne skulde erstatte de Sten, som de tage til Landevejene. Maaske tager jeg fejl deri, men saa vil det jo nok blive rettet. Den almindelige Praksis er den, at naar en Kommune — enten en Amtskommune eller Sognekommune — udlægger et Stykke Jord til Grusgrav, faar Ejeren i Reglen erstattet saa meget, som man kalkulerer Værdien af den Sæd til, som kunde vokse paa det Stykke Jord, hvor Grusgraven afses, og han faar ikke mere, men nu er det jo saa, at over en Grusgrav kan man ikke vente, at Jorden vil give megen Sæd. Det bliver altsaa i Reglen en fattig Erstatning, vedkommende Ejer faar, fordi der tages af hans Ejendom til det almene Vel. Jeg finder, at dette er uretfærdigt, fordi det ikke er ret, at en enkelt skal afgive af sin Ejendom til de mange, og desuden er det ligefrem stridende mod Grundlovens klare Bud, idet der i dennes § 82 udtrykkelig siges, at ingen er pligtig til at afstaa noget af sin Ejendom, uden han erholder fuldstændig Erstatning. Det hedder udtrykkelig *fuldstændig* Erstatning. De Bestemmelser, man har nu i den Retning, ere derfor absolut stridende mod Grundloven — det hævder jeg. Derfor ønsker jeg, at

hver faar sit, at Sognekommunerne erholde fuld Ret til at ekspropriere alt, hvad de behøve til deres Veje, og at Enkeltmand tillige erholder Ret til fuld Erstatning, ikke blot Erstatning for Materialets Værdi, men ogsaa — som det hedder her i Lovforslagets § 2 — Erstatning for den Skade, der gøres ham ved Bortførelsen af Materialierne.

Som ærede Medlemmer ville se, indeholder § 3 Bestemmelser om, hvad der er at gøre i Mangel af mindelig Overenskomst med Hensyn til Godtgørelsens Størrelse, idet den fastsætter en Taksation i Overensstemmelse med Reglerne i Forordningen af 23de April 1845, som handler om Afstaaelse af Jord til Kirkegaard. Der staar der, at i Tilfælde, hvor „Parterne ej kunne komme overens om Vederlagets Størrelse . . . bliver Vederlaget at bestemme ved kyndige og uvillige Mænd, som paa sædvanlig Maade dertil af Retten udnævnes, og som, hvis det fra nogen af Parternes Side begæres, have for Retten edelig at afhjemle deres Forretning“. Endvidere bestemmes det i næste Paragraf, at der skal intet Gebyr betales hverken for Mændenes Udmeldelse eller for Edens Modtagelse, ligesom der heller intet stemplet Papir behøver at bruges. Det er Bestemmelserne i den i Lovforslaget citerede Plakat af 1845. — Jeg skal saa slutte med at anbefale dette lille Lovforslag til Tingets velvillige Behandling, idet jeg forventer den højtærede Ministers velvillige Modtagelse af Forslaget.

Indenrigsministeren (Bardenfleth): Den ærede Forslagsstiller har jo i de Udtalelser, han nu fremkom med, bemærket, at det har været hans Hovedformaal med dette Lovforslag at give Sognekommunerne samme Ret, som Amtskommunerne for Tiden have med Hensyn til Ekspropriation af Vejmateriale til Landeveje, og Jærnbanebestyrelserne have med Hensyn til Ekspropriation af lignende Materialier til Jærnbaner, og for begge Vedkommende baade hvad Anlæg og Vedligeholdelse angaar. Den ærede Forslagsstiller har samtidig kortelig gennemgaaet de gældende Regler i saa Henseende for Landeveje og for Jærnbaner. Men ligesom jeg tror, at den ærede Forslagsstiller ikke er ganske paa det rene med de gældende Bestemmelser, saaledes tror jeg ogsaa, at Forholdet i Virkeligheden stiller sig saaledes, at Reglerne for Ekspropriation af Vejmateriale ere ret forskellige henholdsvis med Hensyn til Landeveje og med Hensyn til